

ENTREVISTA

Basa Solomou Xanthaki

NOVEL·LISTA GREGA

► ► ►

en què s'arrela una família. La protagonista-víctima és com una mare que va donar llet a tot l'hellenisme. Sovint diem d'aquesta dona que és una cèl·lula immortal. La història de la Lenaki és la història de milers de dones, de milers de parelles, de milers de mares d'aquest lloc solitari. És una història senzilla, tràgica, una mica irònica, ridícula fins i tot, tendre, paral·lela a la de Medea, desesperançadora i esperançada, igual com ho és la vida".

F.B.V. El llibre també tracta el tema de l'alcoholisme... El pare beu i se les carreguen primer la seva dona i després la filla.

B.S.X. És una gran tragèdia. Per això vaig voler donar la història dels costums i de les cançons no com a folklore sinó com una tragèdia. La novel·la és un casament que no és cosa d'un dia sinó que és per a tota la vida. Volia tractar l'herència biològica, a causa de la qual se'm va morir una filla, és un tema que tinc al cap contínuament i que també he tractat en altres llibres, com el que estic escrivint ara. De tota manera, la història dels nens sordmuts era real, i va passar així; era un home que vivia dues cases més avall de la meua, i jo el coneixia.

F.B.V. Creu que li haig de preguntar si vostè fa literatura femenina o ja ho hem superat?

B.S.X. El feminisme dins de la literatura té dues cares: una són llibres que han estat escrits per dones, i l'altra són els llibres que tracten

el feminisme com a tema. Jo crec que els homes no poden parlar bé sobre qüestions que afecten només les dones, és un àmbit que no coneixen; però tampoc les dones no poden parlar bé del feminisme perquè generalment les feministes són molt extremistes, i ara com ara crec que ningú en pot parlar a fons. És un tema molt profund. El matrimoni avui en dia és un purgatori.

F.B.V. En quin sentit?

B.S.X. Perquè la dona s'ha tornat ex-

tremista. De seguida que s'adona que l'home la vol oprimir una mica, s'alça i fuig i se separa, no conserva el matrimoni, que continua sent l'última cèl·lula social. Encara que hi hagi diverses formes de família, necessitem una família, del tipus que sigui. Quan hi ha problemes, ara les dones s'aixequen i marxen, però els homes encara continuen sent educats i pujats per la mare de manera diferent de com s'educa les noies, i totes aquestes coses pesen. Un

exemple: quan la mare cuina, no dirà al seu fill que li porti les patates, sinó que li dirà a la filla. Mentre les coses siguin així... A *El casament*, la dona no ho pot veure, això, perquè ella mateixa treballa, puja els fills, vol fer carrera i a fora hi ha molt perills perquè pugui tirar endavant el matrimoni. I troba un enemic que és el seu marit. El matrimoni encara trontolla.

F.B.V. La dona ha hagut d'assumir part del paper de l'home sense renunciar a les responsabilitats que ja tenia abans...

B.S.X. El meu fill n'és un exemple. No estén la roba perquè li fa vergonya, i això que la seva dona és judge! Tots dos tenen una educació important. En algun moment de la història això potser s'arribarà a equilibrar. A l'actualitat, és la dona qui encara té el pes del matrimoni.

F.B.V. Creu que les situacions que descriu *'El casament'* encara són actuals?

B.S.X. I tant! La majoria de coses que li passen a la Lenaki passen encara avui a l'Àsia, a l'Àfrica... I fins i tot

aquí també!

F.B.V. És una obra commovedora...

B.S.X. Aquest llibre, no sé per què, ha commogut la gent de tots els països on s'ha publicat. A Alemanya, Polònia, Rússia... Ara es publica també als Estats Units... Perquè a les dones actuals els recordo en eren fa relativament poc temps i on són ara, de manera que s'adonen que han canviat de posició però alhora que no tenen tanta força com té la protagonista.

F.B.V. ¿Creu que el canvi en el paper de la dona a la societat és un canvi en profunditat?

B.S.X. La dona és avui un objecte de consum. Però també les generacions d'homes joves han començat a canviar. És per això que vaig agafar un coprotagonista masculí que fos un bon home; un home amb mal caràcter fa que el matrimoni sigui una desgràcia.

F.B.V. Els homes, en definitiva, no som pas tan dolents...

B.S.X. No, per l'amor de Déu! És un tema que afecta tant els homes com les dones, no crec que s'hagi de tractar de fer ni una fal·locràcia ni cap feminisme de caràcter extrem, és un tema molt ampli i comú.

JORDI GARCIA

L'ofici diví de l'escriptura

► Basa Solomou Xanthaki va marxar del poble natal d'Ambelàkia, a la regió de Tessàlia, a Grècia, quan tenia cinc anys, juntament amb tota la seva família. Va créixer i estudiar a Atenes, però la seva pàtria és encara Ambelàkia, on, com diu ella mateixa: "Hi torno sempre amb el cap, amb el cor i amb els llibres que escric". A la capital grega va estudiar història, arqueologia i pintura. Més tard treballà en l'ensenyament mitjà i en programes de treball social.

A l'època de la dictadura fou inhabilitada, i llavors començà a donar classes de literatura grega a escoles d'adults i en un centre cívic. Solomou té un fill i una néta, és vídua i assegura que té molts amics. Viu a Atenes, tot i que es desplaça sovint a Sant Petersburg, perquè hi imparteix classes a la universitat. Autora d'una vintena d'obres, no és una escriptora de *best seller*, però està

reconeguda com una escriptora de pes per les persones que coneixen la literatura grega. En català també podem trobar la novel·la *La carta* (Pagès Editors, 2002), també traduïda per Montserrat Gallart i de la qual s'ha dit que "té molta afinitat amb *L'Alexis* de Marguerite Yourcenar, sobretot pel que fa a la forma de carta-confessió, per bé que des d'una òptica femenina. Escrita en un estil intens i íntim, presenta sentiments humans en situacions límit". Ha guanyat el premi de les Lletres Gregues, i amb motiu dels Jocs Olímpics pròxims publicarà els *Relats mitològics*.

La seva traductora al català, Montserrat Gallart, explica que Solomou escriu, molt concentrada, diàriament, "unes tres hores matí i tarda, en soledat, i quan ho fa sovint ni tan sols despenja el telèfon si sona, «per tal de no destorbar l'ofici diví de l'escriptura»".

ENIGMÍSTICA

Estiu criptogràfic

MÀRIUS SERRA

MariusSerra@verbalia.com

L'últim article d'enigmística abans de les vacances d'estiu va de criptografia. D'una banda, perquè acaba de sortir un manual en català que en divulga els secrets bàsics i per l'altra per recordar als lectors habituals d'aquesta columna que el criptograma de Sant Jordi encara no ha estat resolt. Pel que fa a la novetat editorial, es tracta de *L'art de la comunicació secreta (el llenguatge de la criptografia)*, de David Juher (Llibres de l'Índex, 2004). Un llibre breu, de només 119 pàgines, que simultanieja la descripció dels sistemes més habituals per xifrar missatges amb algunes anècdotes saboroses. Per exemple, reproduïx el cartell d'una actuació que mai no se celebraria del cantant Nicolas Taupin al Casino de París. Pocs dies després de l'aparició dels cartells, concretament la matinada del 4 de juny del 1944, aquell cantant de la generació de Charles Trenet va desaparèixer per sempre. Taupin formava part de la resistència francesa, però el cartell mereix una anàlisi més minuciosa. L'hipotètic quintet de músics que havia d'acompanyar Taupin al Casino es deia Overlord, nom en clau amb què els aliats havien batejat l'operació del desembarcament de Normandia prevista inicialment per al dia 5 de juny i ajornada vint-i-quatre hores per culpa de la meteorologia. A banda, els èxits musicals que prometien Taupin & the Overlord Quintet també eren els noms codificats que els aliats usaven per referir-se a les cinc platges desembarcarien: Utah, Omaha, Sword, Juno i Gold. L'anècdota que recull Juher complementa el cas del crucigramista retingut a Anglaterra durant una setmana per introduir aquests mateixos mots clau a les seves graelles.

Els criptogrames no sempre troben qui els resolgui. És el cas del que vaig plantejar aquí mateix per Sant Jordi, ara fa gairebé tres mesos, i que repeteixo ara per si algú vol dedicar-li algun temps aquest estiu. Partia de la convenció que tot enigma es fabrica partint de la seva resposta, i em proposava mostrar tot el procés d'elaboració del criptograma amb la màxima transparència. Per això, escrivia llavors, partiré de la resposta (secreta) i en mostraré els processos inversos que menen del final del camí al seu punt de partida. La resposta final, naturalment, caldrà que la descobreixi cada lector, però el procés d'ocultar-la pot ser compartit. El gran Jorge Wagensberg ha escrit un llibre excepcional d'aforismes que, en la versió catalana, es diu *Si la natura és la resposta, quin era la pregunta?* (Tusquets, 2003). La pregunta que calia (i cal) resoldre és: "¿Què és el que et mostra la veritat de la vida?". Les pistes són diverses. D'entrada, cal descobrir un fugitiu i descompondre'l d'una manera que els menorquins en dirien *polida*. La resposta l'oculta un fill espuri d'un company de Wagensberg que compleix una regla de tres molt simple: "W és a MS com X és a PP". Potser si el busqués un mallorquí el trobaria més fàcilment, enganxat a un animalàs per la cua, però ningú no en té l'exclusiva. En definitiva, el criptograma irresolt de Sant Jordi té un plantejament triple: 1) Si W-MS, llavors X-PP; 2) enganxat a un animalàs per la cua; 3) espuri. La pregunta, implacable: "Què és el que et mostra la veritat de la vida?".

Farem com l'any 2001. Fins que ningú no desxifri aquest enigma, no en divulgaré la resposta, la qual cosa no vol dir que no pugui anar donant alguna pista escadussera com, per cert, ja he fet en aquest article. Bon estiu!